

Refundar Haití sota la tutela de l'ONU

- S'ha de trobar la fórmula jurídica perquè el país caribeny no es converteixi en un Estat fallit

ALFONSO S. PALOMARES

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 16.01.10

A l'escriure o pronunciar el nom d'Haití, tot seguit es diu «el país més pobre d'Amèrica». Aquest és el seu dramàtic cognom, fruit d'una maledicció secular sobre la gent que habiten i han habitat aquella geografia en els seus dos segles d'independència. Si l'atzar juga un paper en el destí dels pobles, podem afirmar que Haití ha tingut una permanent mala sort. Si la providència condiciona la marxa de les nacions, Haití ha estat abandonada permanentment a la desventura i la tragèdia. Aquests dies, Port-au-Prince, ¡quin nom més bonic!, és per al món l'indret on tenen la seva clamorosa residència el dolor, la desolació i la devastació. La tragèdia vivent. Veiem la desesperació cristal·litzada en els ulls dels nens. El periodista haitià **Yannick Lahens** va escriure fa temps: «Parlem d'una cadena infinita, ja que els pobres tenen els seus pobres. Darrere d'una misèria s'amaga una altra misèria més profunda».

El país més pobre d'Amèrica també és el primer país que va ser independent. La independència va començar malament, i encara que França la va guarnir amb el llenguatge del segle de les llums, la realitat va ser molt diferent. El general que va encapçalar la rebel·lió, **Jean-Jacques Dessalines**, va embogir de poder i es va proclamar emperador, encara que poc va poder disfrutar de la corona, ja que el van assassinar l'any següent. La violència va passar a formar part de la vida quotidiana, la violència d'una naturalesa despietada dels dominadors

sobre els dominats. En general, la minoria mulata regnava, sense concessions, sobre la majoria negra. Als anys 40 del segle passat va aparèixer en el paisatge social el metge **François Duvalier**, que lluitava contra el paludisme, el tifus i altres malalties tropicals. La gent l'admirava i li deien devotament Papa Doc, el papa doctor. A finals dels 50, va arribar al poder i va embogir també, i així va establir una tirania sense pietat carregada de pintoresques i sagnants arbitrietats. Practicava el vodú, aquest sincretisme religiós derivat de les creences cristianes i els animismes africans. A imitació dels Camises Negres feixistes de **Mussolini**, va crear els Tonton Macutes com a suport de la seva dictadura. Al no tenir sou, vivien del crim i l'extorsió. El poder de **Duvalier** era total, fins i tot va firmar el 1966 un acord amb el Vaticà pel qual influïa en el nomenament dels bisbes. El poder de Papa Doc, el va heretar el seu fill, **Jean Claude**, conegut com a Baby Doc. Tan brutal com el pare i sense cap mena de carisma, va substituir els Tonton Macutes pels Lleopards. Juntament amb la seva dona, la mulata **Michele**, pertanyent a l'elit haitiana, va saquejar tot el que entrava a les arques de l'Estat, malbaratant-ho en tota mena de luxes. Un cop d'Estat el va enviar a l'exili.

Contra els **Duvalier** es va alçar una veu interessant, la d'un capellà salesià anomenat **Jean-Bertrand Aristide**, culte, poliglòt i partidari de la teologia de l'alliberament. Els salesians el van expulsar de l'orde. El seu missatge populista va calar entre els sectors més desfavorits. Va ser elegit president i abans d'un any va ser enderrocat per cop militar. Va tornar al poder i després va ser elegit novament president. Va embogir. Va crear els Lavelas, una espècie de Tonton Macutes tretts dels barris marginals de Port-au-Prince, de l'estil de Cité Soleil. Els Lavelas i altres partidaris d'**Aristide** es van enriquir amb la droga. La vella corrupció es

renovava i el país seguia empobrint-se. A principis del 2004 va dimitir i va sortir del país. Aquesta dimissió va ser més obligada que voluntària.

El cas és que Haití va quedar en el caos, malgrat que la successió es va fer seguint el mandat constitucional. El 2006 s'hi van celebrar eleccions i va resultar elegit **René Preval**, en les coordenades de **Aristide**, però més moderat. No va embogir amb el poder. El 2008 una combinació de ciclons i pluges torrencials va devastar Haití i va causar centenars de morts. Havien inaugurat aquest any amb un cert optimisme, i amb el tarannà raonable de **Preval** semblava que l'economia començava a donar símptomes d'haver recuperat el pols. La Minustah, la missió de les Nacions Unides per a l'estabilització, amb un contingent de 9.000 persones, estava aconseguint que el país no es dessagnés en violentes venjances. Complia els seus objectius. I de sobte, una vegada més la naturalesa clava una urpada en una història plena dels desastres més variats.

Davant de tant de dolor s'han posat en marxa torrents de solidaritat. Però no n'hi ha prou. Acabo de fer un telegràfic recorregut històric perquè el plantejament que feia al títol tingui una certa lògica. És una oportunitat perquè els haitians refundin Haití sota la tutela directa de l'ONU. No sé amb quina fórmula jurídica, però és necessari trobar-la perquè no es converteixi en una societat fallida i un Estat fallit. Per articular el país cal, entre altres coses, descentralitzar Port-au-Prince, on s'amunteguen gairebé dos milions i mig d'habitants. També només amb el suport de l'ONU es poden aixecar verdaderes institucions nacionals.